

FRANSOA VEJERGANS

SMEJATI SE I PLAKATI

Prevela sa francuskog
Anda Petrović

 Laguna

Naslov originala

François Weyergans

RIRE ET PLEURER

Copyright © Editions Grasset & Fasquelle, 2005.

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

Komad je kvarca, a svake noći sanja dijamant.

Pjer Reverdi

1.

Dok je izlazio iz mesarnice, Mišela Zednika pratio je pas snažnih čeljusti, koji je očigledno pripadao porodici onih velikih. Pas je izgledao pametno i umiljato, ali njegove duboko usađene sitne oči lepe boje ćilibara nekako suviše pažljivo su gledale u hartiju koju je Mišel držao, a obojica su sasvim umesno znali da se u njoj nalazi juneći odrezak. Pas je ispuštao zvuke poput žalopojki na kojima bi mu pozavideo svaki pevač flamenka.

Mišel mu je rekao:

– Slušaj, drugar, potrebno mi je ovo meso za moj premoreni mozak.

– Grrr... Njam... Grrr...

– Neverovatno! Već početkom jula ljudi počinju da napuštaju svoje pse! I to usred Pariza! A kako se zoveš?

– Av, av!

– Ti valjda ne napadaš? Nemoj da me ujedeš za ruku! Pomilovaću te ako hoćeš.

– Aav, aav... Grrrr...

– Pa ti imaš dosta sedih dlaka u obrvama! Ti si dobra stara kuca. Podsećaš me na psa koji se zvao Dersu Uzala. Ne možeš ti to razumeti, pošto nisi gledao film.

– Vai, vai...

– Prestani da cviliš! Hajde, zdravo. Ja ovde prelazim ulicu.

– Mmm... Njam, njam...

Mišel najzad stiže pred kapiju svoje zgrade, a njegov novi prijatelj neprekidno ga je pratio, uzevši na sebe ulogu psa-vodiča slepih. Pošto je prethodno pogledao niz ulicu da vidi gleda li ga ko, Mišel je razmotao papir i svoju šniclu dao Dersu Uzali, kojem je bila samo dobar zalogaj.

Pošto nije mogao da zaspi do ponoći, Mišel se naslonio na prozor. Dersu Uzala je stražario na trotoaru. Čim je spazio Mišela, prodorno je zalajao.

Sutradan je Mišel smatrao da mora da kupi dva juneća odreska, a Dersu Uzala ga je za to vreme posmatrao sa vrata mesarnice.

Pomislio je da se nikada neće otarasiti toga psa, on koji ih više nije voleo otkada ga je prošlog leta usred sela u stopu pratio neki doberman. Govorio mu je u svim tonovima: „Lezi! Lezi!“, ali pas-pratilac ga je sledio sve do drugog sela, čitava tri kilometra.

Pošto je progutao svoj komad mesa, Dersu Uzala je pokušao da uveri Mišela da mu treba i drugi. Ispod neke kapije, Mišel mu je rekao:

– Evo, pojedj sve, ali posle više nema! Ostavićeš me na miru!

A onda je usred noći morao da baca biskvite da bi umirio Dersu Uzalu, koji je pretio da uznemiri i probudi celu ulicu.

Mišel se setio psa sa kojim se igrao kao dete, a bio je to jedan ovčar iz Pikardije, plavkastosive dlake, kojeg je za vreme svakog raspusta nalazio kod babe i dede i koji ga je pratio uveče dok je išao na susedno imanje po mleko.

2.

Otkada ga je žena napustila, Mišel više nije znao šta radi. Umislio je da je bolje ništa ne shvatati nego shvatiti pogrešno. A sanjao je ovakav san: neko ga je sprečavao da uđe u voz. A svi koje je voleo nalazili su se unutra. Video ih je kako razgovaraju među sobom, smeju se i ljube, ali na njega niko nije obraćao pažnju. Njega je na peronu neki maskirani čovek čvrsto držao, a on se otimao videći kako voz odlazi. Zvižduk lokomotive bio je krik koji je on ispuštio budeći se.

Leto je tek počelo. Najgore doba godine da čovek bude nesrećan. Mišelu se činilo da je njegova žena mogla da sačeka Novu godinu da bi mu priredila ovu zvrčku. Tuga se najlakše podnosi kada je hladno. Imao je utisak da više nema volje ni za šta. Budućnost mu nije ništa obećavala. Bi mu žao što ne veruje u sudbinu. Kada bi samo poverovao da je „tako moralo da bude“!

Loše se osećao. Otvarao je knjige, ali je čitao neke druge reči, a ne one u njima odštampane. Ulice je prelazio ne obazirući se na semafore. Osećao je želju da šutira pudlice koje je sretao. Čim bi stigao kući, sedao je na pod, gotov da zaplače, i satima je razmišljao o svojoj sudbini. Pozivao je telefonom prijatelje i spuštao slušalicu čim bi im čuo

glas. Nije više želeo ni da sluša ploče od kojih bi se obično oraspoložio.

Zebnja i tuga su se pojačavale noću. Plašio se da legne. Osim toga, Sofija je odnela njihov krevet, a on još nije kupio drugi, nije za to imao snage. Pomoću kaputa i jastučića sklepaio je neku vrstu postelje na kojoj bi se ispružio, ne toliko da bi zaspao, jer su mu se noći sastojale od neprekidnih buđenja, koliko da bi se u sebi preslišavao svakog minuta onoga dana kada je shvatio da ga je Sofija napustila.

Jedne nedelje ujutru vratio se u Pariz iz Baltimora gde je prisustvovao kongresu biologa, na kojem je osam dana slušao samo kako se govori o miševima, pacovima i muovama, žabama i majmunima. Pomislio je još jedanput da je prvi biolog morao biti Noje, koji je u svoju lađu ukrcao parove životinja. A nadao se da će u Baltimoru sresti jednog australskog istraživača koji je radio kao i on na problemu pamćenja, a koji nije ni došao. Nije ni grad upoznao. A Sofija ga je bila zamolila da ide u muzeje i da joj donese kataloge. Obavestila ga je unapred da neće doći da ga dočeka na aerodromu. Ne! Upravo je on rekao: „Nemoj da dolaziš po mene, morala bi zbog toga da ustaneš vrlo rano.“

Avion je sleteo u osam ujutru, a putovanje između aerodroma *Roasi* i kuće trajalo je kratko. Radovao se što će videti porodicu. Imao je mnogo toga da ispriča, a doneo je i poklone. Ostavio je kofer na stepenišnom odmorištu da bi požurio u stan, ali stan je bio prazan. Sofija se odselila sa polovinom nameštaja, posteljnih stvari, šerpi, ramova. Otišla je sa Zoe, njihovom ćerkicom, kojoj je telefonom poželeo laku noć još preksinoć. Tako je noć provedena u avionu bila poslednja Mišelova mirna noć.

Mogao je pomisliti da je ušao u pogrešan stan. Čim je ušao, stao je zapanjen na pragu salona. Nije shvatao šta se dogodilo. Samo je njegov radni sto bio u istom stanju, mada mu je Sofija kazala da će iskoristiti njegovo odsustvo da ga preboji.

Prebacivaće sebi celoga života što nije skratio boravak u Baltimoru. Zašto je bio toliko glup da prisustvuje tome kongresu do samoga kraja? Kakvo odsustvo predosećanja! Samo da se vratio jedan ili dva dana ranije! A Sofija ga je i podsticala da ode. On se premišljao da li da prihvati poziv. Šta on ima da traži u Baltimoru? On je biolog, a ne trgovački putnik. Trebalo je da nastavi sopstvena istraživanja. Sofija je bila uporna. Prvi put su ga pozvali u Sjedinjene Američke Države! Mogao bi da ostaneš tri-četiri dana duže, rekla mu je, i da posetiš Merilend, tamo je sigurno vrlo lepo. Da, ona je htela da on ode na osam dana da bi joj omogućio da ode zauvek! Takva selidba se ne izvodi na brzinu, naročito ne sa detetom.

„Idiote trostruki“, mislio je, „jadni kretenu! Zašto je nisi pozvao da pođe s tobom u Baltimor? Ona bi se veoma radovala da putuje sa tobom, to je jasno. A ti joj ni jedanput nisi predložio da ide s tobom na tvoje debilske kongrese, na one majmunske kolokvijume. A? Ni jedan jedini put! Na tvoje sastanke s onima što gule stolice. E, sad si baš napredovao! Ne, nije istina da je bilo skupo. I šta ćeš sada sa onim što si uštedeo? Da platiš jedno lečenje nesanice? Radije priznaj da si u dubini duše uvek imao zamisao kako bi mogao sresti neku zavodljivu ženu kojoj bi otpevao svoju ljubavnu pesmicu: *O, obožavana sveta Ružice iz Lime, o surova sveta Marija Egipćanko!* Nikad se ne zna. Neka

studentkinja pala s neba, ili raskošna asistentkinja nekoga od kolega? Šta, to se nikada nije dogodilo? A Rita, Finkinja što je radila sa profesorom Ekmanom? Ona sa onako lepim rukama kojima se tako dobro služila kada ste bili sami u nekoj telefonskoj kabini, o, podmukla Kristin, o nežna sveta Anđela! Bilo ti je čudno, a? Mislio si da se to dešava samo u zaključanim sobama? Dragi moj Miše! Zedniče, počinješ da shvataš da si bio samo jedan kukavni muž i da upravo zaslužuješ odlazak gospe Zednik.“

Vrteo se na svojim jastučićima po svu noć. Nije mogao da zaspi i mislio je na *king size* krevet u hotelu u Baltimoru. Uprava je donela cveće u sobu i on se bio ispružio na posteljici da bi telefonirao Sofiji. Rekao joj je da je dobro putovao, da je u Njujorku prešao na drugi aerodrom i da mu je žao što ona sada nije sa njim u onoj sobi i u onom krevetu. Taj telefonski poziv ju je verovatno prekinuo u poslovima selidbe. A bila je neobično hladnokrvna! Ništa nije rekla! Lep primer laganja prećutkivanjem! Dok je slagala posuđe u kutiju, dok je rasturala police i svoju crtačku dasku, dok je pevala i pakovala Zojine igračke! Možda je pisala pismo o raskidu koje je Mišel našao položeno na kuhinjski sto? A u kuhinji je ostavila samo taj stari sto kupljen pre deset godina, verovatno da bi imala na šta da spusti svoje pismo. I to kakvo pismo!

„Mišel, između nas je gotovo, ja odlazim. Neprijatno mi je što ti to radim iza leđa, ali ne mogu da se sretнем sa tobom. Otići ću sa Zoe na odmor kroz nekoliko dana i javiću ti se telefonom početkom septembra da odlučimo kako biste se Zoe i ti mogli viđati.

Napuštam te zato što jednostavno ne mogu više da živim sa tobom. Pored ostalog, ne podnosim više da gledam kako sve rajске svetice prolaze kroz moj krevet. Morala sam biti veoma zaljubljena kada sam to smatrala uzbudljivim. Videćemo se na svetoga Nikad.

Ljubim te.
Sofija.“

Mišel je poverovao da je postao jedna od onih mačaka kojima daju anesteziju u laboratoriji. Svaka Sofijina rečenica na njega je ostavljala utisak kao pražnjenje elektrode što mu razara mozak. Ona mu je već govorila da ide da se leči, ali nije o tome govorila već više godina. Pa onda? Kad god su imali... Ona nije... Ona... Sofija, sve bi bilo mnogo jednostavnije da si mi rekla da si sreła nekog drugog čoveka.

Pokloni koje je Mišel doneo – starinske minđuše za Sofiju, muzička kutija za njihovu ćerku, ostali su u ambalaži i u njegovom koferu koji je otvorio samo da uzme svoje stvari za toaletu. Odneo je jedno odelo na čišćenje i tamo su mu rekli da je haljina njegove žene gotova. Doneo je kući jednu veoma lepu, vrlo dekoltovanu letnju haljinu koju bi Sofija mogla da obuče samo ako sa njim izlazi.

Kako se dan bližio kraju, nije znao više kako da osvetli stan. U tih deset godina zajedničkog života Sofija se trudila da nalazi najčudnije lampe. Osećala je strast prema industrijskoj estetici. Mišelu je bila poklonila neka kolica na točkicama za odlaganje mnogih stvari, kreaciju Džoa Kolomba, italijanskog dizajnera kojem se divila. Naučila je Mišela da raspoznaje fotelje koje su kreirali Bertoa

ili Saarinen, lampu Nogušija, luster Minarija. Kada su se upoznali, ona je već imala zbirku raznovrsnih svećnjaka i dve veoma lepe petrolejke od bojenoga lima. Malo-pomalo sastavila je zbirku lampi od bojenog, hromiranog ili lakiranog metala i, naravno, sve ih je odnela. Mišel je morao na brzinu da kupi kod električara iz ulice neku groznu lampicu da stavi pored kreveta, pa je usred noći pipajući tražio prekidač da bi još jedanput pročitao pismo koje mu je Sofija ostavila. Umesto da shvati ono što je očigledno, trudio se da pronade po čemu bi to pismo moglo da se smatra ljubavnim. Znao ga je napamet. Voleo je Sofijin rukopis, nije ona uzalud bila crtačica. Odnela je njegov portret u akvarelu koji je uradila prošle godine. Da nije više zaljubljena u njega, ostavila bi ga. Osim ako ga je uzela da bi se Zoe sećala oca?

Kada li je odlučila da ode? Pre više meseci, u svakom slučaju od Uskrsa, bilo je jasno. Čekala je kraj školske godine. Sve je bilo polako pripremano.

Baš bi joj bilo nezgodno da je Mišel naglo otkazao putovanje u poslednjem trenutku. A da ju je onoga jutra uzeo u naručje, ostavljajući sat da zvoni? Posle toga bi čuo kako neko lupa u vrata, pa bi polunag otišao da otvori dvojici atletski građenih tipova, i oni bi mu rekli: „Došli smo zbog selidbe.“ „Ali... Mora da ste pogrešili sprat!“ „Gospođa Zednik, je li to ovde?“ Dobro da je to izbegao! Bio je u pravu što je otputovao!

Sećao se večeri uoči odlaska. Sofija mu je pomogla da spakuje kofer. On nije nikada umeo kao ona da savije džemper ili sako. Odgurnula ga je: „Ma prestani! Nećemo nikada spakovati stvari!“ On nije čak ni shvatio da ga ona više ne

voli. A ipak, osećao je njenu uzdržanost kada mu je pošlo za rukom da je onako neuspešno miluje na kanabetu koji će ona odneti posle nekoliko dana, bez sumnje za uspomenu na poslednje večere kada je imala ljubavni doživljaj sa svojim budućim bivšim mužem.

Između dva napada plača Mišel je imao napade besa. Želeo je da razbije nešto, ali nije imalo više bogzna šta ni da se razbije. Sa kakvim bi zadovoljstvom iskasapio skupoceni bife od orahovog drveta sa četvora vrata, koji je Sofija dobila od babe po majci. Kad bi mogao da odvaljuje jedna za drugima vrata toga bifea, da prevrće, obara, lomi, uništava nameštaj udarajući ga sekirom, satarom, motkom, tomahavkom! Pomišljao je čak da iznajmi neku brusilicu da bi uništio i samo sećanje na Sofijine tragove na parketu stana.

Otišao je kod lekara, starog doktora Pensona, dosta veselog čoveka koji je uvek umeo da ga oraspoloži.

U čekaonici je uspeo da razbije neki apotekarski ćup koji je stajao na kaminu. „Večeras smo nešto uzrujani“, rekao je doktor Penson i dodao da to nije prekor nego dijagnoza.

U telefonskom razgovoru Mišel mu je govorio o želji da se ubije. Već tri-četiri dana strahovao je da ne ode i ne skoči u Senu, umesto da ode na posao.

– Dobro, dođite večeras – rekao je Penson – primiću vas preko reda!

Čim je spustio slušalicu, Mišel se odmah osećao bolje. Taj nagli nestanak simptoma suviše je ličio na smirivanje koje najavljuje još jaču buru, ali nije ni trajalo dugo. Hvala bogu!

– Dobro, šta je to s vama?

Umesto da bez okolišenja kaže da ga je žena napustila, Mišel se upustio u objašnjavanje nekih stomačnih tegoba, mešajući jetru i želudac.

– Vaši opisi su uvek tako slikoviti i ja ih veoma cenim, ali nekako se vrtite oko lonca, u prenosnom smislu, naravno, pošto ste u pravom smislu to učinili u mojoj čekaonici!

– Došao sam kod vas da bih se smirio.

– Opustite se. Eto. U vezi s čim da se smirite? Šta vas to brine? Dišite normalno. Čini mi se da ste puni snage! Kažete da ste u depresiji? Možda ste nešto zabrinuti zbog posla? Ne? Dobro. Možete se obući. Oženjeni ste, je li tako? (Gledao je dokumentaciju.) Četrdeset jedna godina, ovo vam je drugi brak, u oba po jedno dete i oba puta ćerka. Vidim da ste već otac velike devojke od dvadeset jedne godine i to bi trebalo da vas podstiče da živite!

Lekar je razgovarao sa Mišelom o mogućnosti da preduzme neku psihoterapiju za oporavak, ako stanje potraje. Tada je Mišel pukao.

– Moja žena je otišla, tek tako, pre nekoliko dana, ništa mi ne pominjući unapred. Jednoga jutra sam se vratio kući, a ona je već bila ispraznila stan. Otišla je sa Zoe. Odvela je Zoe, moju ćerkicu. Samo mi je ostavila pismo, samo jedno suvo pismo. Tako neću gledati kako mi raste mlađa ćerka i ta nesreća mi se ponavlja! Priznajte da je to zabrinjavajuće, dva puta uzastopno žene me napuštaju posle deset godina braka. Pa zar ja svakih deset godina lučim ne znam ni ja šta što u njima budi želju da odu od mene? Hoće li tako stalno da se događa? Doktore, ja ništa ne razumem. Treba da me izlečite. Uskoro treba da idem u Španiju. Prihvatio sam da održim predavanje, a nisam sposoban da se usred-

sredim! Žena me napušta, kako da se ponašam pred tim nepredviđenim udarom? Izgleda mi da nemam antitela neophodna za borbu u takvoj situaciji. Ako bih uspeo da pomešam biologiju i psihologiju, to bi mi mnogo pomoglo da dedramatizujem svoj život, pošto ja doživljam pravu dramu, kao što možete zaključiti! Kad bih vam samo rekao kako živim u ovome času! Imam utisak... Kako da vam objasnim? O sebi mislim kao o nekome ko... Kao o nekome ko vazdan hoda četvoroonoške. Zaplaćem se svaki čas. Ja... Glava me boli, povraćam. Kao da me život lupa... Uudara me... I... I tako stalno ponovo. Nalazim se... Kao da sam ušao u neki dugačak tunel. Kao da...

Mišel više nije mogao da izgovara reči. Drhtao je. Nije više kontrolisao mišićice lica. Doktor Penson mu je predložio da mu da jednu injekciju, on je odbio, trudeći se da prikrije podrhtavanje ruku, nogu i vilice.

– Ne mogu vas pustiti da odete u takvom stanju – bio je odlučan lekar. – Dođite da se bar malo ispružite.

Ali strah nije dopuštao Mišelu da leži. Bio je uveren da će se smiriti hodajući do iscrpljenja ulicama Pariza. Nije smeo da iziđe prebrzo iz malog radnoga kabineta u koji ga je doktor Penson bio smestio. Stojeći na drhtavim nogama, listao je psihijatrijske priručnike u kojima se, po njegovom mišljenju, baš o njemu govorilo. Izišao je slomljen čitanjem jedne stranice o mentalnoj konfuziji. Doktor Penson mu je prepisao umirujuća sredstva: ujutru posle ustajanja jedna pilula koja će delovati u toku čitavog dana postepeno se rastvarajući u želucu. Sutradan ih je Mišel progutao tri. Ko hoće kraj, želi i sredstva.

U metrou je zadremao i promašio stanicu, nemajući snage da ustane. Na poslednjoj stanici su ga prodrnali i on se našao na Port de la Šapel, a trebalo je da iziđe na stanici Solferino. Uplašio se da se ne onesvesti, pa se sklonio u neki kafe gde je popio dupli viski, misleći kako će to biti dobar antidepresiv. Bio je siguran da je potom telefonirao u laboratoriju da kaže da nije sposoban da dođe na posao, ali sutradan su mu se zaklinjali da uopšte nije zvao. A njegovo odsustvo ih je sve uznemirilo. Mišel nije nikada kasnio. Potreba da svuda stigne na vreme bila je jača od njega. Nije to bilo iz pristojnosti, nego samo jedan oblik bojazni, kao svaki drugi. On je o tome imao svoju teoriju: ne treba dopustiti da vas čekaju, inače će ljudi koji vas čekaju početi da razmišljaju o vašim manama.

Je li on to samo uobražavao? U laboratoriji, Mišel je osećao da ga više ne gledaju kao ranije. Znao je da su mu oči podnadute i sopstveni glas mu je ponekad zvučao nepoznato. Ipak nije hteo da prekida kolegu koji mu je govorio o deribooksiglukozi da bi ispričao kako ga je žena napustila. Događaj bi svima izgledao smešno. On je nekoliko godina radio na odnosu između ishrane i sna. Baš mu je to trebalo! On više nije ni jeo ni spavao. Želeo bi on da se izjada, ali drugi su od njega očekivali rezultate istraživanja, on još nije ni sredio beleške koje treba da mu posluže za predavanje na kongresu u Barseloni, koji se približavao. Brzo će stići taj 20. jul. Više je voleo da vreme provodi sećajući se života sa Sofijom. Bio je zbunjen. Mogao bi da uzme neplaćeno odsustvo. Ili da opet ode doktoru Personu i zatraži bolovanje? Imao je utisak da se prepušta propadajući. Napisaće to predavanje. Otići će u Barselonu. Praviće

se da je sve u redu. U laboratoriji svako mu je savetovao da ode malo na odmor. Bio je najavio da neće doći nekoliko dana. Nije ništa poneo. Snaći će se i bez dokumenata. Borba će se voditi u njegovoj glavi. Prihvatio se da sudi u jednoj nejednakoj i nemilosrdnoj borbi. Na levoj strani, njegov plan predavanja, pero-laka kategorija koju cela sala unapred žali. Desno od njega, sećanje na Sofiju, teška kategorija sa zastrašujućim krošoom. Udarac u gong. Prva runda. Sećanje je sigurno u sebe. Plan predavanja se hvališe. Šta se događa? Ah, dragi prijatelji, kakav pljusak batina! Ali to je sudija! Ma nisam zaslepljen! Sudija dobija batine! A evo sada, neka samilosna gledateljka penje se u ring i nudi jadnome sudiji štitnik za zube! Kakav događaj! Sudijino odelo je pocepano! Šekspirovski prozor! *Does the world go round?* Da li se to svet okreće? Sudija je muva kategorija! O! Kakav nizak udarac! Pa ovo je klanica! Kako se to dozvoljava...? Pređaću se! Čekajte! U mengelama između sećanja i plana predavanja, izgleda da sudija Zednik hoće nešto da kaže. O, ne! Njegova prošlost nije sjajna! U konopcima je! Ali ustaje! A sada mu smeta plan predavanja! O-la-la! Jedan swing u muda! Pao je! Ali podiže se! Da li će sve napustiti? Ponovo pada! Tri... Četiri... Pet... Prilazim mu... Pardon, pustite me da prođem. Osam!... Devet!... Ne! Sjajno! Uspravio se! Ovo se ne može opisati! Gledajte! Zednik je na kolenima, ali nastavlja da se bori! Sećanje na ženu ne da mu mira! I još ima snage da govori! Đavolski Zednik! Uklešten ovako između prošlosti i budućnosti! Sada je viknuo da vreme ne postoji! Da postoji samo jedinstveno vreme od jednog do drugoga kraja vasiona! Protivnici ga udaraju u stomak, a on misli na Ajnštajna!

Ovo je vrhunski boks! Kaže da ni pamćenje ne postoji! Da u mozgu nema pamćenja! Aiiii! Kakav aperkat! Jadnik, ovo-ga će se sećati!

Mišel je bio u metrou. Opet je otvorio oči, pa shvativši da samo što nije uputio jedan direkt desnicom u lice neke žene što je sedela pored njega, smesta je promenio mesto.

3.

Sofija se najzad javila telefonom. Zvučalo je kao da zove izdaleka. Pitala ga je da li se bez teškoća vratio iz Baltimora. Kao neki crni humor, šta ćete?

Nije htela da on zna gde je.

– A da sam imao neki udes? Kako bi saznala? Reći ćeš mi da te je baš briga, ali šta ćemo sa Zoe?

– Mišel, dosta je teško i ovako. Videćemo se u septembru, u redu?

– A mogao bih i da se ubijem!

– Onda bi bilo lepo od tebe da ostaviš pismo ćerki i da mi kažeš gde si stavio porodičnu knjižicu, biće mi potrebna da prijavim tvoju smrt u opštini.

Mišel je zalupio slušalicu. Zatim je žalio zbog toga čitave noći. Pet sati ujutru, šest ujutru... Ponadao se da će ona ponovo pozvati. Ništa. Neće ni zvati pre septembra. Datum njegovoga predavanja se bližio i on će uskoro otići iz Pariza. Baš je bio glup. Trebalo je da joj odmah da ime hotela u Španiji. Nije ponovo pozvala! Sigurno je besna! Ili samo ljuta. Mora da je otišla da spava. Da li je zvala iz hotela? Iz javne govornice? A šta je radila Zoe za to vreme? *Gde je bila Zoe?* Čekala u nekom kafeu sa ljubavnikom svoje majke? Mišel je zamišljao razgovor: „Možeš li da pričuvaš malu pet minuta? Moram da porazgovaram s njenim

ocem. Neću dugo. Brzo ću, ljubavi.“ A ljubav je onda kupila sladoled za Zoe da ne bi plakala. Mišel je više voleo da ne misli na to.

A ako on uloži žalbu? Majka nema prava da napusti boravište porodice bez ozbiljnog razloga. A mogao bi i on naći nekoga. Ne bi bilo nimalo teško dovesti neku ženu u krevet, osim što on i nema krevet.

Nad Parizom je besnela oluja. Dan je bio težak. Mišel bi zaspao onda kada bi voleo da se budi. Ponekad bi se trgao iza sna zbog grčeva u nogama. Od svojih pantalona na stolici u polumraku pomislio je da se to Sofija naginje nad njim. O, sveta Agneso! Sveta Petronija!

Jedne noći čuo je glas neke žene na ulici:

– Bedniče!

A muškarac je odgovorio:

– Šta?

– Jadniče – rekla je žena.

– Ma jebi se!

– Jebi se i ti!

Vrata neke zgrade su se zatvorila. Ponovo je nastala tišina. Pomislio je kako takav razgovor njemu ne bi pomogao da živi.

Događalo mu se da izađe da nešto kupi i onda zaboravi zašto je izašao. Hodajući, zagledao bi se u lica prolaznika koji nisu izgledali ništa zadovoljniji svojom sudbinom od njega.

Jedno popodne bio je ušao u neku crkvu i prisustvovao opelu povodom sahrane nekog čoveka kojeg nije poznao. Kada je sveštenik rekao „Žan-Žak, mnogo ćeš nam

nedostajati“, Mišel je briznuo u plač, a čovek do njega ga je potapkao po ramenu.

Kad je izašao napolje, čvrsto je odlučio da se pribere i da učini sve kako bi ponovo bio srećan. Dosta je izigravanja mučenika! Dosta je zamišljanja sebe kao askete koji spava na snopu trnovitog pruća. Sutra će odmah otići da kupi dušek.

Iz jedne apoteke izašao je sa plastičnom kesom punom vitamina i kutija s ampulama za gutanje. Takve ampule uvek su mu pomagale u teškim trenucima. Apotekar mu je savetovao oligoelemente. Kupio je bakar, gvožđe, cink, fosfor, litijum i magnezijum, kao što se kupuju jogurt i voće.

Radnje samo što se nisu zatvorile, a on je zaboravio na Dersu Uzal! Bio je već navikao da kupuje otpatke u mesarnici i da ih daje psu, koji bi sav radostan dotrčao, pa bi mu lizao ruke i snažno ga udarao šapama po grudima. To pokazivanje ljubavi veoma mu je prijalo.

Prvi put od Sofijinog odlaska sa zadovoljstvom je otvorio vrata stana i u kuhinji poređao sve one kutije sa lekarijama. Litijum će mu pomoći da savlada strahove. Odmah je popio dve ampule. Na kutiji je pisalo da te ampule leče male psihičke tegobe kao što su razdražljivost ili laki poremećaji sna. A da li su male smetnje koje on oseća? Videće se već.

Zaspao je brže nego obično, ali se probudio veoma loše volje. On koji nikada nije bio razdražljiv! A postao je takav pošto je popio ampule predviđene da deluju suprotno! Probudio ga je telefonski poziv oko sedam sati ujutru. To je neka budala bila pogrešila broj.

Kada je proteklo nekoliko jutarnjih sati u toku kojih nije imao volje za životom i nije bio sposoban ni za šta i pored onih vitamina, u glavi mu se rodilo nekoliko desetina ideja, sve jedna crnja od druge. „Ti si opasno bolestan“, pomislio je, pa je stao da se previja od smeha.

Kada je pomišljao na način kako je Sofija otišla, počinjao je da joj se istinski divi. Ispraznila je stan u svakom smislu reči! To se zove iznenaditi ljude. Svaka čast! Mišel je uvek voleo iznenađenja. Pokušavao je da ne misli na budućnost i polazilo mu je za rukom da sebe ubedi kako se to Sofija samo šali s njim. Uskoro će se ona vratiti za volanom iznajmljenoga kamioneta, zajedno sa Zoe, koja će biti oduševljena povratkom kući. Mišel je već video sebe kako ih dočekuje na pločniku. Zoe izlazi prva, sa svojom macom u naručju.

– Tata, ako mi večeras ne doneseš macu koju si mi obećao, neću sa tobom više progovoriti celoga života – rekla mu je Zoe jednoga dana. I on je otišao sa posla sat pre vremena i kupio mačku u jednoj robnoj kući. Svi osim Zoe govorili su da je stvarno smešno kupovati mačku kada je toliko ljudi spremno da neku pokloni. Bila je to mala crna maca koju su krstili Crnko. Koliko godina je Zoe tada imala? Već je išla u školu, pošto je direktorka telefonirala da roditelji dođu i uzmu macu koja je za vreme časa izašla iz torbe njihove ćerke.

Gde li je Crnko sada? I on je nedostajao Mišelu, koji je bio navikao da mu se mačak smuca oko nogu kada bi otišao u kuhinju. Jadna mačka je verovatno u žalosnom stanju, mjauče da čoveka duša zaboli u nekom nepoznato-

me stanu, u neprijatnoj sredini. Zar je Sofija zaboravila da mačke ne vole da se seljakaju? A ako se Sofija sklonila kod svoje prijateljice Katarine, koja ima ogromnog psa? Mišel je telefonirao Katarini, koja se upravo pitala šta je sa Sofijom. Nije saznao ništa novo. A Katarina je mogla i da slaže. Teško da bi ona bila neobaveštena. Znači, Sofija stanuje kod nje! Odlično ako je Sofija kod Katarine!

Ali on ipak nije prestao da hoda po stanu do zore. Sati ma je iznova čitao svoje stare kalendare. Želeo je da bude čvrst i energičan, sposoban da savlada svoju nevolju i da donese dugoročne odluke, neoborive, plodonosne, pametne. Uvek je prezirao udobnost, i materijalnu i moralnu. Jednom reči, Sofija mu je učinila ogromnu uslugu. Lišila ga je fotelje i frižidera i primorala ga da razmišlja o sebi.

Naravno, bio je ošamućen, ali se pridigao. Upravo se rađao novi čovek! Sofijin odlazak je bio blagotvoran, ova nesreća će ga ojačati. Zahvaljujući Sofiji živeće punijim životom. Vratice se ona. A on će je dočekati sa osmehom. Bila je u pravu. Ovaj udarac mu je bio potreban. Zahvaljivao je ženi dok je zalivao dve zelene biljke koje mu je blagonaklono ostavila. Bila je sredina jula i kada bi sunce izgrejalo, on je iznosio biljke na balkon, dajući tako skromni doprinos stvaranju zemaljskog molekularnog kiseonika.

Kad god bi uzeo da ponovio čita Sofijino pismo, pismo koje je nazvao „Oproštajna sonata“, pomislio bi da je to poslednji put i da će ga pocepiti odmah posle čitanja, ali bilo je to jače od njega, želeo je da ga još čita. A mogla je i Zoe da mu ostavi pisamce. Zoe Zednik, baš lepo ime! Kada odraste, odštampaće joj posetnice.